

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4647/2021
25.11.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: др Драгише Б. Слијепчевића, председника већа, Јасмине Стаменковић, др Илије Зиндовића, Татјане Матковић Стефановић и Татјане Миљуш, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Ивана Делић, адвокат из ..., против тужене „UniCredit Bank Srbija“ а.д. Београд, чији је пуномоћник Младен Аврамовић, адвокат из ..., ради утврђења и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене, изјављеној против пресуде Вишег суда у Сомбору Гж 1657/20 од 25.03.2021. године у седници одржаној дана 25.11.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Сомбору Гж 1657/20 од 25.03.2021. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧАВА СЕ пресуда Вишег суда у Сомбору Гж 1657/20 од 25.03.2021. године и пресуда Основног суда у Сомбору П 1695/18 од 13.07.2020. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да су ништаве и без правног дејства одредба члана 9. став 1. Уговора о готовинском кредиту бр. .. који је закључен између тужиоца АА и тужене „UniCredit Bank Srbija“ а.д. Београд, дана 12.09.2016. године и одредба члана 9. став 1. Уговора о готовинском кредиту бр. .. који је закључен између тужиоца АА и тужене „UniCredit Bank Srbija“ а.д. Београд, дана 22.05.2018. године а која гласи „Корисник кредита се обавезује да плати Банци следеће накнаде и трошкове: фиксну једнократну накнаду за обраду кредитног захтева од 2% од износа одобреног кредита, односно минимум 1.600,00 динара“, те да се обавезе тужена „UniCredit Bank Srbija“ а.д. Београд да тужиоцу АА из ... исплати износ од 20.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 12.09.2016. године па до коначне исплате и износ од 20.400,00 динара са законском затезном каматом почев од 22.05.2018. године па до коначне исплате, као и да му тужена накнади трошкове поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој на име трошкова целог поступка исплати износ од 119.000,00 динара у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Сомбору П 1695/18 од 13.07.2020. године, ставом првим и другим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца и утврђено је да је ништава и без правног дејства одредба члана 9. став 1. бр. .. који је закључен између тужиоца и тужене, дана 12.09.2016. године, а која гласи „Корисник кредита се обавезује да плати Банци следеће накнаде и трошкове: фиксну једнократну накнаду за обраду кредитног захтева од 2% од износа одобреног кредита, односно минимум 1.600,00 динара“. Ставом трећим је обавезана тужена да тужиоцу исплати износ од 20.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 12.09.2016. године па до коначне исплате. Ставом четвртим утврђено је да је ништава и без правног дејства одредба члана 9. став 1. бр. .. који је закључен између тужиоца и тужене, дана 22.05.2018. године, а која гласи „Корисник кредита се обавезује да плати Банци следеће накнаде и трошкове: фиксну једнократну накнаду за обраду кредитног захтева од 2% од износа одобреног кредита, односно минимум 1.600,00 динара“. Ставом петим, обавезана тужена да тужиоцу исплати износ од 20.400,00 динара са законском затезном каматом почев од 22.05.2018. године па до коначне исплате. Ставом шестим обавезана је тужена да тужиоцу исплати трошкове парничног поступка у износу од 97.032,00 динара са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде па до коначне исплате.

Пресудом Вишег суда у Сомбору Гж 1657/20 од 25.03.2021. године, одбијена је жалба тужене и потврђена првостепена пресуда, а ставом другим одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права, позивајући се на одредбу члана 404. ЗПП („Службени гласник РС“ бр.72/11, 55/14, 87/18 и 18/20).

Одлучујући о дозвољености ревизије, у смислу члана 404. ЗПП, Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији, ради уједначавања судске праксе, због чега је одлучио као у ставу првом изреке.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужене основана.

Доношењем побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је, као корисник кредита, са туженом банком закључио Уговор о готовинском кредиту бр. .. од 12.09.2016. године, којим је банка одобрила тужиоцу, као кориснику кредита, кредит у износу од 1.000.000,00 динара. Одредбом члана 9. став 1. тачка 1. Уговора о готовинском кредиту предвиђено је да корисник кредита преузима обавезу да плати банци фиксну једнократну накнаду за обраду кредитног захтева од 2% од износа одобреног кредита, те да је тужилац платио на име накнаде за обраду кредитног захтева и пуштање кредита у течај износ од 20.000,00

динара. Други уговор је закључен 22.05.2018. године када је тужиоцу одобрен кредит у износу од 1.020.000 динара, након што је од одобреног износа кредита одузет износ 20.400,00 динара) на име трошкова обраде кредита који су такође износили 2% од одобреног износа кредита.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су усвојили тужбени захтев, налазећи да су предметне одредбе уговора о кредиту ништаве јер тужилац приликом закључења оба уговора није информисан о којим трошковима је реч, односно банка није исказала врсту и структуру наведених трошкова, као и начин њиховог обрачуна који је везан за износ одобреног кредита. С обзиром да су по наведеним ништавим одредбама уговора плаћени предметни износи то тужилац има право на враћање датог по одредбама члана 210. и 214. Закона о облигационим односима.

Другостепени суд износи и становиште да су предметни трошкови већ обухваћени каматом коју је тужилац дужан платити према закљученим уговорима, те се на ован начин дуплира наплата исте услуге. Закључује и да уговарање накнада за обраду кредитног захтева од стране банке није спорно, а што укључује и накнаду за обраду кредита, међутим уговорна одредба којом се корисник кредита обавезао да банци плати трошкове обраде кредита у процентуалном износу од износа одобреног кредита или у номиналном износу ништава је у свакој ситуацији када у понуди банке нису појединачно наведени трошкови које корисник прихвата да плати, као и износ сваког таквог трошка, како корисник не би дошао у заблуду. Тужени није доказао да је тужиоца у понуди упознао са појединачно наведеним трошковима чиме су нарушена основна начела облигационог права из чл. 10, 12 и 15 ЗОО, затим одредба чл 47. ЗОО, као и одредбе Закона о заштити корисника финансијских услуга.

По оцени Врховног касационог суда становиште нижестепених судова засновано је на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. ЗОО, уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима, а на ништавост суд пази по службеној дужности на основу члана 109. истог закона.

Одредбом 1065. Закона о облигационим односима, прописани су битни елементи уговора о кредиту, тако што је одређено да се банка обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Међутим, сагласно одредби члана 1066. Закона о облигационим односима, прописано је да се уговор о кредиту закључује у писаној форми и да се у истом мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита. Из садржине ове законске одредбе несумњиво произлази закључак да се уговором о кредиту сачињеном у писаном облику, поред битних елемената тог уговора, могу уговорити и посебне накнаде и трошкови кредита као услов давања кредитних средстава на коришћење.

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга закљученог Уговора о кредиту произлази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово право банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини обрасца који се уручују кориснику („Сл. гласник РС“ број 65/11), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга („Сл. гласник РС“, бр. 36/11 и 39/14), који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају јер су предметни уговори о кредиту закључени дана 12.09.2016. године и 22.05.2018. године.

Према томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга насталих у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је банка у предуговорној фази информисала корисника кредита о врсти и висини свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, понудом која је то садржала, уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви, периоде у којима ће се мењати и начин измене, што је прописано у члану 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање), и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа обавештења о условима који се односе на уговор о кредиту за који је показао интересовање (у даљем тексту понуду), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (чланови 5. тачка 3. и 17. став 1. наведеног закона).

Сагласно овим законским одредбама у наведеној Одлуци Народне банке Србије („Сл. гласник РС“, бр.45/11), ближе су утврђени изглед и садржина обрасца на којима се понуда уручује кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (образац 1Б-основни подаци о кредиту) који у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.3. висину и врсту свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (очекивани трошкови у динарима исказују се у апсолутном износу).

Обавеза обавештавања корисника кредита у предуговорној фази заснована је и на начелу савесности и поштења, односно права корисника кредита на информисање. Тиме се конституише дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа обавештења о условима који се односе на битне елементе уговора о кредиту, као и услове давања, коришћења и враћања кредита. Наведена обавештења се морају предочити кориснику кредита у писаном облику у предуговорној фази. Њихова сврха се исказује у давању објашњења кориснику кредита о условима који се односе на његова укупна задужења по основу одобрених кредитних средстава. Циљ таквог обавештавања корисника кредита је да се истом, на темељу тачних разумљивих критеријума, омогући да процени економске последице које преузима закључењем уговора о кредиту. Стога се уговорени трошкови кредита морају укључити у ефективну каматну стопу у одговарајућем процентуалном износу, без обзира да ли су исказани у одговарајућем

проценту у односу на износ одобреног кредита или у фиксном износу. Према томе, ефективна каматна стопа не представља основ наплате у њој обухваћених трошкова обраде кредита, већ се њоме исказују укупне обавезе корисника кредита у односу на накнаде и трошкове, који су настали приликом одобравања кредита и који ће настати у току реализације уговора о кредиту, а који су познати приликом његовог обрачуна. Зато се упознавањем корисника кредита са висином ефективне каматне стопе истом омогућава да упореди цену, односно укупна давања по основу понуђеног му кредита од стране једне банке у односу на ефективну каматну стопу исказану у понуди друге банке, као даваоца кредита.

У конкретном случају, у понуди (образац 1Б-основни подаци о кредиту), поводом закључења предметног уговора о кредиту, тачка 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.3. утврђена је врста и висина свих накнада и других трошкова које падају на терет корисника кредита. Тим документом тужиоцу су предочени сви подаци који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе. Јасно је предочена и накнада за обраду захтева –фиксна 2,00% од износа одобреног кредита, односно 20.000,00 динара и 20.400,00 динара. Стога је правно неутемељено становиште другостепеног суда о ништавости спорне одредбе члана 9. став 1. тачка 1. предметних уговора о готовинском кредиту. Правна ваљаност наведене одредбе није спорна са становишта потпуног обавештења корисника кредита о економском терету који он преузима прихватањем обавезе исплате уговорених трошкова кредита. Уговорним установљењем фиксног износа дугованих трошкова кредита тужиоцу је на јасан и недвосмислен начин предочена његова обавеза по том основу. Ово је из разлога што ни једним позитивним прописом није конституисана обавеза банке да може да наплати само стварне трошкове обраде кредита, односно да кориснику кредита мора приказати и спецификацију структуре и висине трошкова који су обухваћени збирним износом трошкова кредита наведених у понуди коју је корисник кредита прихватио закључењем уговора о кредиту. Обавеза исказивања укупних трошкова кредита кроз ефективну каматну стопу (члан 2. став 1. тачка 21. Закона о заштити корисника финансијских услуга) која омогућава кориснику да упореди понуде различитих давалаца истих услуга, такође је приказана у понуди. Како је тужилац, садржином наведене понуде у предуговорној фази обавештен о врсти и висини трошкова који падају на његов терет, то банка није била у обавези да доказује структуру нити стварне трошкове ове накнаде, нити је таква уговорна одредба неодређена у смислу чланова 8. и 19. став 1. тачка 12. наведеног закона. Наиме, исказивање ове накнаде за банкарску услугу (обрада кредитног захтева) задовољава услов одређености уговорне обавезе (врста и висина/фиксна или променљива) и у смислу члана 50. ЗОО.

С обзиром да побијана уговорна одредба није ништава, то тужилац неосновано потражује наплаћени новчани износ са затезном законском каматом на основу чланова 210. и 214. Закона о облигационим односима.

Како је тужена успела у поступку по ревизији, то јој на основу члана 165. став 2. у вези чланова 163. став 2, 153. став 1. и 154. став 2. Закона о парничном поступку, припадају трошкови целог поступка према оствареном успеху у спору. Висина накнаде ових трошкова одмерена је према опредељеном захтеву и то: на име састава два образложена поднеска у износу од по 6.000,00 динара, заступања на четири одржана

рочишта по 7.500,00 динара, приступ на шест одложених рочишта по 4.500,00 динара, на име трошкова вештачења износ од 20.000,00 динара, састава жалбе 12.000,00 динара и састава ревизије 18.000,00 динара, све према АТ важећој у време предузимања ових парничних радњи. Туженој нису признати трошкови судских такси који нису опредељени у смислу чл. 163. ст. 2. ЗПП.

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд одлучио је као у изреци пресуде.

**Председник већа - судија
др Драгиша Б. Слијепчевић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**